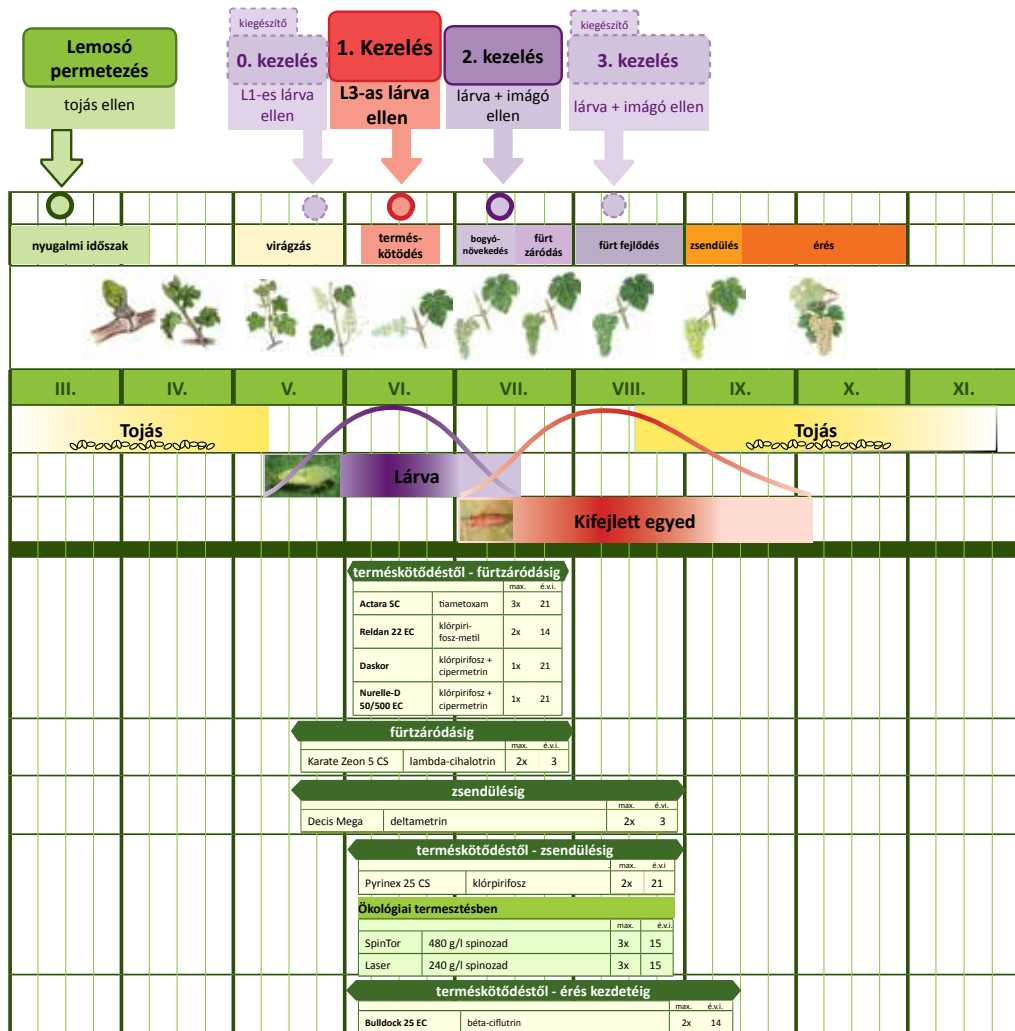

Az amerikai szőlőkabóca életciklusa és az ellene javasolt védekezések időzítése

Honlapunkról tájékozódhat arról,
MIKOR végezze a kezeléseket!

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
Telefon: 06/1-336-9000 | ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
Fax: 06/1-336-9479 | www.nebih.gov.hu

Zöld szám: 06-80/a nebih 06-80/2 63244

nebih
Termőföldtől az asztalig

NÖVÉNY-EGÉSZSÉGÜGYI INFORMÁCIÓS OLDALAK

Szőlő aranyszínű sárgaság fitoplazma

'Candidatus Phytoplasma vitis'

Grapevine flavescence dorée (FD) phytoplasma

Miért jelent veszélyt?

Az aranyszínű sárgaságot okozó grapevine flavescence dorée (FD) phytoplasma a szőlő egyik legveszélyesebb kórokozója. A fertőzés következtében a szőlőtőkék **terméshozama 20-50 %-kal csökkenhet**, a beteg növények száma évente megtízszereződhet.

A betegség elleni védekezéshez jelenleg **nem áll rendelkezésre megfelelő növényvédő szeres eljárás, terjedése azonban megállítható**, fő vektora, az amerikai szőlőkabóca (*Scaphoideus titanus*) elleni **kezelésekkel**. Ahol ez nem megoldott, a tőkék 80-100 %-a is megfertőződhet a fitoplazmával, fogékony fajták esetében néhány év leforgása alatt ki is pusztulhatnak.

A kórokozó jelentőségét mutatja, hogy szerepel az Európai Unió tagállamainak közös karantén listáján, így az ezzel összhangban álló hazai növény-egészségügyi rendeletben is. Az élelmiszerlánc-biztonsági törvény szerint bejelentési kötelezettség alá tartozik. Európa néhány országában évtizedek óta, nyugati és déli szomszédainknál több éve jelen van. Hazánkban 2013 augusztusában észlelte először a kórokozót a Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága Lenti város határában.

Hogyan ismerjük fel és milyen tünetek utalnak a jelenlétére?

A beteg szőlőtőke fejlődése már tavasztól visszamarad, néha hajtások sem képződnek. A fogékony fajtáknál a **fásodás elmarad**, a vessző elvékonyodik és gumyszerűvé válik. Ha a tőke a tenyészidő során később fertőződik, a megindult **fásodás megáll**.

Ízközök rövidülése
fotó: www.inspection.gc.ca

Egyetlen fásodás
fotó: www.inspection.gc.ca

Erős fertőzés fehér bogyójú fajtán fotó: Zsolnai Balázs

Levél vörösödés kék bogyójú fajtán fotó: EPPO

A hajtásokon az első, enyhe sodródást mutató levelek a nyár közepén jelennek meg. A tünetek fokozatosan erősödnek, és kialakul a betegségre jellemző, levél fonák felé történő, **háromszög alakú sodródás**. A napnak kitett levélrészekben a fehér bogyójú fajtáknál a levéllemez részleges vagy teljes sárgulása, kék bogyójú fajtáknál vörösödése figyelhető meg. Mindkét esetben a levélfelület fémes színezetet kaphat.

Augusztus és szeptember hónapokban a **főerek mentén krémsárga foltok** jelennek meg, amelyek fokozatosan terjednek a levélfelületen, végül a **teljes levél elszárad**. Az így elhalt, megkeményedett levelek ősszel **később hullanak le**, mint az egészségesek. Télen a be nem érett **vesszők elfeketednek és elpusztulnak**. A következő tavasszal a megmaradt rügyekből keletkező **virágzat leszárad**, kevesebb fürt képződik. Késői fertőzés esetén a **bogyók zsugorodnak, megbarnulnak**, rossz ízűvé válnak.

Levél sárgulás fotó: EPPO

Zsugorodó bogyók fotó: EPPO

Megbarnult bogyók fotó: Dér Zsófia

A szőlő aranyszínű sárgaság tünetei Magyarországon gyakran előforduló sztolbur fitoplazma okozta sárgaság betegség tüneteitől (szőlő fekete vesszőjűség – bois noir) szabad szemmel nem, kizárólag molekuláris módszerekkel különíthető el.

Szembetűnő azonban a különbség a tünetes növények elhelyezkedése az ültetvényben a terjesztő kabóca fajok életmódja miatt. A sztolbur fitoplazma vektorának a szőlő nem gazdanövénye, azon csak rövid ideig tartózkodik, a próbaszívások során fertőzi azt. Az **aranyszínű sárgaságnál** az újabb növények **gyors** fertőződése és **látványos** pusztulása egy-egy beteg tőke körül **foltszerűen következik be**, a **sztolbur betegségnél** a tünetek **lassabban, elszórtan** jelentkeznek az ültetvényben.

Ha a két fitoplazma tünete egymástól nem is különböztethető meg, a környezeti hatások (aszály), tápanyaghiány okozta elváltozásoktól elkülöníthetők.

Milyen növényeken károsít?

Az európai szőlő szinte mindegyik fajtája fogékony a betegségre, különösen a **Chardonnay**, valamint a **Cabernet sauvignon**, a **Sauvignon blanc**, a **Pinot noir** és az **Olaszrizling**. Az amerikai alanyfajtákat többnyire tünetmentesen fertőzi.

Hogyan terjed?

Az aranyszínű sárgaságot okozó fitoplazma a fertőzött növény hancsrészében él, önállóan és mechanikai úton továbbterjedésre nem képes.

Új területekre és ültetvényekbe elsősorban fertőzött **szaporítóanyaggal kerülhet**.

Továbbterjedésében jelentős szerepet játszik fő vektora, az amerikai szőlőkabóca. A rovar testében felszaporodó kórokozó a vektor szívogatásával kerül át az egészséges növényekbe.

AMERIKAI SZŐLŐKABÓCA

Fiatál és idősebb lárvá
fotó: www.chem.bg.ac.rs

Levedlett lárvabőrök
fotó: Dér Zsófia

Kifejlett egyed
fotó: Dér Zsófia

Mit tesz a hatóság?

A betegség terjedésének megakadályozására készületi terv dolgozott ki.

A fertőzésmentes területek védelme érdekében:

- **intenzív felderítési programot működtet** az egész országra kiterjedően a betegség megtelepedésének jelzésére és a kórokozót terjesztő kabócák jelenlétének nyomon követésére,
- **felhívást ad ki** a vektorok elleni védekezés időzítésére,
- **kötelező védekezést ír elő** az ország minden szaporítóanyag termő területére a vektorok ellen.

A fertőzött területeken intézkedik a fertőzés felszámolására:

- **elrendeli** minden fertőzött és a jellegzetes szőlő sárgaság tünetet mutató tőke **megsemmisítését** a fitoplazmával fertőzöttnek kimutatott tőkék körüli 1 km sugarú területen,
- **fokozott felderítést és kötelező védekezési programot ír elő** a fenti 1 km sugarú területen és az azt körülvevő 3 km szélességű biztonsági sávban.

Mit tegyen a termelő a terjedés megakadályozása érdekében?

- **Értesítse hatóságunkat**, ha gyanúja van a szőlő aranyszínű sárgaság betegség jelenlétére!
- **Telepítéskor** hatóságilag ellenőrzött, minőségtanúsított szőlő szaporítóanyagot ültessen!
- **Az ültetvényben:**
 - **égesse el** a tél végi nyesevéket, ha a **vektor jelen van** a térségben,
 - **gyérítse** a kéreg alatt **áttelelő tojások számát** olajtartalmú szerekkel,
 - végezzen **rendszeres, rovarölő szeres kezeléseket** a betegséget terjesztő kabócák ellen. (A hátlapon található a kezelési időpontok és az alkalmazható növényvédő szerek.)